УДК 378.6:37]:005.591.4:004.9
DOI: 10.31652/2412-1142-2025-78-279-290

Лазаренко Наталія Іванівна
доктор педагогічних наук, професор, ректор,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0002-3556-8849
nataliia.lazarenko@vspu.edu.ua

Кізім Світлана Степанівна
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри цифрових технологій і професійної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет мені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0003-1451-3950
skizim2012@gmail.com

Волошина Оксана Василівна
доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки і освітнього менеджменту,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0002-9977-7682
oksana.voloshyna@vspu.edu.ua

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена комплексному аналізу трансформації професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах цифровізації освіти, що набула особливої актуальності в періоди пандемії COVID-19 та воєнного стану в Україні. Стрімкий перехід до дистанційного навчання став каталізатором масштабних змін у національному освітньому просторі, стимулював розвиток цифрової компетентності викладачів, зумовив осучаснення методичних підходів до створення та розроблення електронних освітніх ресурсів та уможливив пошук і впровадження моделей взаємодії між учасниками освітнього процесу. У статті проаналізовано сучасні підходи до організації дистанційного і змішаного навчання освіти, окреслено їх концептуальні засади на основі стандартів і наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців. Значну увагу приділено моделюванню змішаного навчання та особливостям функціонування освітніх платформ, які забезпечують доступність, інтерактивність та візуалізацію навчального контенту у цифровому освітньому середовищі закладів оссвіти. Емпірична частина дослідження опирається на анкетування серед здобувачів освіти та викладачів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Отримані результати демонструють тенденції вибору платформ, критерії їх ефективності, особливості роботи з навчальним контентом, а також популярні види активності здобувачів освіти у цифровому середовищі. Аналіз переваг і недоліків використання дистанційних платформ для реалізації змішаного навчання засвідчив, що серед переваг домінують гнучкість, універсальність та результативність, тоді як серед проблем – складність ідентифікації здобувачів освіти, забезпечення командної роботи, потреба в методичній підтримці та ретельному наповненні дистанційних платформ цифровим контентом. Автори статті підкреслюють, що трансформація професійної підготовки фахівців в умовах цифровізації освіти має розглядатися не як тимчасовий вимушений тренд, а як стратегічна можливість оновлення змісту, форм та методів професійної підготовки фахівців відповідно до тенденцій сучасного ринку праці та цифрової індустрії.

Ключові слова: цифровізація освіти, дистанційне навчання, змішане навчання, професійна підготовка фахівців, освітні платформи, цифрові технології, індивідуалізація навчання.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальної цифровізації суспільства система освіти і науки зазнає глибинних трансформацій, що зумовлюють потребу її концептуального переосмислення та адаптації до нових викликів інформаційної епохи.

© Н. І. Лазаренко, С. С. Кізім, О. В. Волошина, 2025

Вектор розвитку освітньої галузі дедалі більше орієнтований на інтеграцію цифрових технологій у всі ланки освітнього процесу, що зумовлює забезпечення відповідності національної системи освіти світовим тенденціям цифрового розвитку. За таких обставин підвищення ефективності підготовки та безперервного професійного розвитку фахівців набуває стратегічного значення, а реалізація цих завдань стає можливою завдяки впровадженню технологій дистанційного навчання.

Період пандемії COVID-19, а згодом і воєнний стан в Україні актуалізували необхідність впровадження дистанційних освітніх технологій, що фактично забезпечили безперервність освітнього процесу в умовах кризових обставин. Освітня система України опинилася у принципово новій ситуації, коли перехід до дистанційного формату здійснювався без попередньої підготовки. Такий вимушений трансформаційний процес став каталізатором цифрової модернізації національного освітнього простору, сприяв формуванню нових моделей взаємодії суб'єктів освітнього процесу, розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників і підвищенню рівня відкритості освітнього середовища. Водночас це висвітлило низку системних проблем, пов'язаних із організаційно-методичним, технічним та психолого-педагогічним забезпеченням дистанційної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дистанційне навчання упродовж останніх двох десятиліть перетворилося з експериментальної практики на важливу складову системи освіти різних рівнів. Дослідження охоплюють широкий спектр напрямів: теоретичні моделі, технологічні платформи, педагогічні практики; досліджують його ефективність, доступність, а також підготовку викладачів до його організації.

Українське законодавство («Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти», «Положення про електронні освітні ресурси») поступово гармонізується з європейськими стандартами, зокрема із положеннями Болонського процесу, рекомендаціями Європейської комісії з цифрової освіти (Digital Education Action Plan 2021–2027), документами ЮНЕСКО, які пов'язані з відкритою освітою та цифровою інклюзією. Це свідчить про прагнення України інтегруватися в єдиний європейський освітній простір, у якому особливу увагу приділено академічній мобільності, розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу.

Аналіз сучасних наукових праць свідчить, що проблематику дистанційного навчання учені вивчають у міждисциплінарному контексті: від психолого-педагогічних і дидактичних аспектів до технологічних, етичних та організаційних. Зокрема, Р. Гуревич, М. Кадемія та О. Рогульська [2] заклали методологічні засади використання ІКТ у міжкультурній комунікації. У своїх працях Н.Лазаренко, Д. Коровій [6] аналізують змішане навчання як оптимальну модель інтеграції традиційної й дистанційної освіти. К. Решетилов [9], О.Задорожна [4] досліджують соціально-педагогічні та нормативно-правові виклики цифровізації освіти. Водночас інші дослідники зосереджуються на окремих практичних аспектах дистанційного навчання: С. Доценко [3] – на зарубіжному досвіді Китаю, І. Зінов'єва й А. Зембіцька [5] – на цифрових інструментах тестування, Ю. Матвєєва [7] – на етичних і психологічних особливостях взаємодії учасників освітнього процесу. Питання самостійної роботи здобувачів вищої освіти [10], перспектив розвитку дистанційних технологій [11], організації освітнього процесу у ЗВО [12], професійної підготовки фахівців у міжнародному контексті [8] розкривають широту і багатовимірність проблеми. Отже, можемо зробити висновок, що наукові дослідження сфокусовано на пошуку ефективних психолого-педагогічних, технологічних і методичних умов підвищення якості дистанційної освіти в умовах цифрової трансформації.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному застосуванні дистанційних платформ у професійній підготовці майбутніх учителів для підвищення рівня індивідуалізації, доступності та інтерактивності організації освітнього процесу; інтеграції дистанційних платформ для реалізації змішаного навчання.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Необхідність переосмислення підходів до підготовки фахівців зумовлена сучасними тенденціями розвитку національних освітніх систем у контексті глобальних трансформацій. Формування нової парадигми професійної освіти визначено вимогами сталого розвитку держави, модернізації соціально-економічних процесів; забезпечення випереджувального характеру освіти як важливого чинника конкурентоспроможності людського потенціалу.

Особливе місце у цьому процесі займає дистанційне навчання, яке визначають як один із провідних інструментів підвищення гнучкості й доступності професійної підготовки. Відповідно до позиції ЮНЕСКО, дистанційне навчання є формою освітнього процесу, у якій взаємодія між викладачем і здобувачем освіти переважно відбувається опосередковано, у просторі або часі [18]. М. Сімонсон розглядає дистанційну освіту як інституційну форму формальної освіти, у межах якої комунікація учасників освітнього процесу відбувається за допомогою інтерактивних телекомунікаційних технологій, що забезпечують зв'язок між здобувачами освіти, викладачами та навчальними ресурсами [21].

Концептуально близькою є позиція Д. Кігана, який запропонував інтегровану модель дистанційної освіти, визначивши її ключові характеристики. До них належать: просторово-часова відокремленість викладача і студента; офіційне визнання результатів навчання освітньою інституцією; відмінність від самонавчання через наявність організованої системи педагогічної підтримки; широке використання технічних засобів для передачі навчального контенту; попереднє методичне тестування та апробація освітніх програм; забезпечення двосторонньої комунікації між учасниками освітнього процесу (як синхронної, так і асинхронної); можливість очних консультацій, групової взаємодії та проведення практичних занять; індивідуалізація освітніх траєкторій здобувачів освіти тощо [19].

Теоретичний аналіз наукових джерел засвідчує, що дистанційні освітні технології створюють умови для реалізації принципу індивідуалізації, враховуючи когнітивні, психологічні, соціальні особливості здобувачів освіти. Використання цифрових платформ дозволяє кожному учасникові освітнього процесу визначати власний темп, послідовність і рівень засвоєння змісту, підтримуючи при цьому активну взаємодію в межах інноваційного освітнього середовища.

На думку Дж. Сімана та І. Аллен, освітній процес у закладах освіти, залежно від взаємодії його учасників і представлення навчального контенту, можна поділити на:

традиційне (face-to-face) навчання (0% дистанційного навчання);

–навчання, яке поєднує дистанційні технології (до 30%);

–змішане або гібридне навчання (blended / hybrid learning) (до 80% технологій дистанційного навчання);

–дистанційне навчання (online learning) – від 80% використання дистанційного навчання [15].

Аналіз наукових джерел доводить, що розподіл на змішане навчання й традиційне досить умовний, проте свідчить про взаємодоповнення одного виду навчання іншим. У контексті нашого дослідження важливою є класифікація моделей змішаного навчання [14, 16].

Моделі змішаного навчання	Характеристика
Rotation Model	Ґрунтується на принципі циклічної зміни місця навчання (ротації): коли здобувачі освіти навчаються за певним графіком, переміщуються від однієї «станції» до іншої, однією з яких обов'язково є онлайн.
Flex Model	Особливістю моделі є поєднання онлайн-навчання із традиційною формою з урахуванням можливостей здобувачів освіти або викладача, що максимально забезпечує гнучкість організації освітнього процесу. Кожен здобувач має власну освітню траєкторію навчання

A La Carte Model	Використання моделі уможливлює гнучке поєднання онлайн-навчання із традиційною формою, що здійснюється з урахуванням індивідуальних можливостей здобувача освіти або викладача. Відповідно до цієї моделі здобувач освіти може самостійно обирати окремі онлайн-курси.
Enriched Virtual Model	Традиційне навчання доповнене елементами дистанційного. Презентація матеріалу відбувається на аудиторних заняттях, а іншу частину – здобувачі освіти опановують в онлайн форматі. Один викладач здійснює як традиційне, так і онлайн-навчання.

Впровадження змішаного навчання у професійній підготовці фахівців полягає в опануванні певної частини навчального контенту здобувачами за традиційною моделлю навчання, а іншу – за допомогою платформ дистанційного навчання. Як показує наш досвід, змішане навчання у закладах вищої освіти дозволяють реалізувати наступні дистанційні платформи навчання. Moodle – безкоштовна система електронного навчання з відкритим кодом. Встановлюється тільки на сервер. Інтерфейс Moodle. Перекладена більш ніж на сто мов, підтримує понад тисячу п'ятсот плагінів. Moodle підходить як для організації навчання у ЗВО, так і для корпоративного навчання. У Moodle можна завантажувати презентації, зображення, відео, аудіо та текстові файли [20]. Google Classroom – додаток, створений спеціально для навчання, доступний для всіх власників особистого облікового запису Google.

Узагальнення опрацьованої наукової літератури дозволило нам представити організацію дистанційного навчання як схему, на якій унаочнено основні її елементи (рис.1):

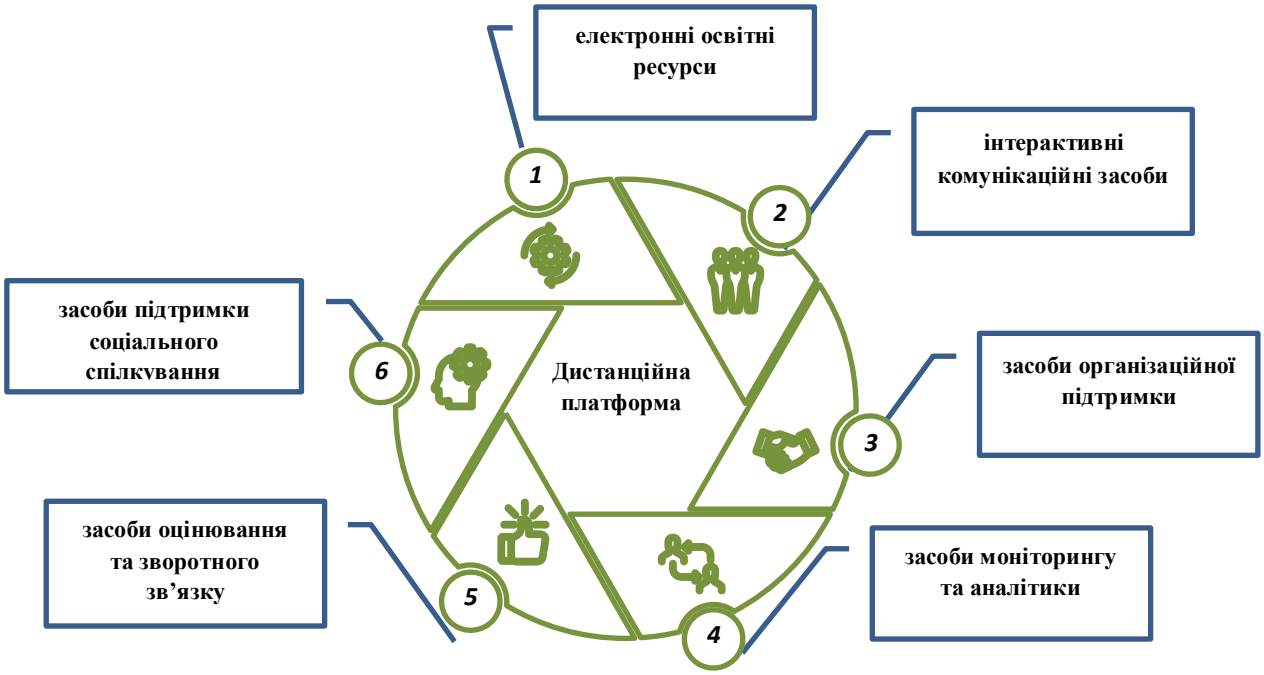

Рис. 1. Взаємообумовлені структурні елементи дистанційних платформ в умовах змішаного навчання

Охарактеризуємо елементи дистанційних платформ в умовах змішаного навчання, що представлені на рис.1:

– дистанційна платформа є центральним елементом, що забезпечує доступ до освітнього контенту, завдань, тестів та інших ресурсів та дозволяє взаємодіяти усім учасникам освітнього процесу;

– електронні освітні ресурси поєднують електронні підручники, презентації, відеоуроки тощо, які сприяють ефективному засвоєнню та самостійному вивченню навчального матеріалу;

– інтерактивні комунікаційні засоби надають можливість учасникам освітнього процесу взаємодіяти між собою за допомогою форумів, чатів, відеоконференцій, електронної пошти;

– засоби організаційної підтримки поєднують розклад занять, інформацію про курси, матеріали для самостійного навчання, технічну підтримку для здобувачів освіти та викладачів;

– засоби моніторингу та аналітики відображають інформацію щодо активності здобувачів освіти; їх успішність та динаміку у навчанні, що дозволяє аналізувати результати та вдосконалювати освітній процес;

– засоби оцінювання та зворотного зв'язку надають можливість проходити тестування, виконувати завдання тощо інші через систему дистанційного навчання;

– засоби підтримки соціального спілкування надають зворотний зв'язок та підтримку в особливо важливих життєвих ситуаціях, які обумовлені умовами невизначеності в Україні.

Виокремлені нами елементи дистанційних платформ сприяють ефективній організації освітнього процесу та забезпечують активну взаємодію між викладачами та здобувачами освіти у процесі їх професійної підготовки.

3. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі нашого наукового пошуку використано теоретичні (аналіз та узагальнення наукових джерел, нормативних документів щодо впровадження технологій та платформ дистанційного навчання у професійній підготовці фахівців); емпіричні методи (спостереження, анкетування); методи математичної обробки результатів дослідження.

Дослідження проводили у контексті вивчення загальноуніверситетської дисципліни «Комп'ютерно орієнтовані технології в професійній підготовці фахівця» та учасниками проєкту «Transformation of the Teacher Digital Competence Formation System: Innovative European Approaches») Project: 101085799 – TSDigComp – ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH (Грантова Угода № 101085799 – TSDigComp) серед здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Опитування було анонімним, охопило 124 здобувачі освіти та 45 науково-педагогічних працівників.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі професійної підготовки фахівців застосування дистанційних платформ представлено декількома варіантами «змішування»:

–поєднанням очної форми з дистанційною;

–поєднанням різних форматів професійної підготовки в умовах аудиторії (основне очне навчання з використанням технологій дистанційного навчання та різних форм роботи з електронними ресурсами, онлайн-курсами тощо);

–поєднання самостійного вивчення навчального контенту та роботи в аудиторії;

–поєднанням основного навчального контенту за традиційною методикою (підручників та навчальних матеріалів) з електронними ресурсами.

Наразі поширеною в Україні є практика поєднання очної форми навчання з дистанційною.

Результати анкетування свідчать, що найбільшою популярністю для організації змішаного навчання у закладах вищої освіти є платформа LMS Moodle (24%); платформу Classroom використовують 21%. Для комунікації використовували платформу Meet 8%, для відео запису навчального контенту та поширення його серед здобувачів освіти – платформу Zoom 14%, Microsoft Teams – 8%, компонували платформи 25% респондентів (рис. 2).

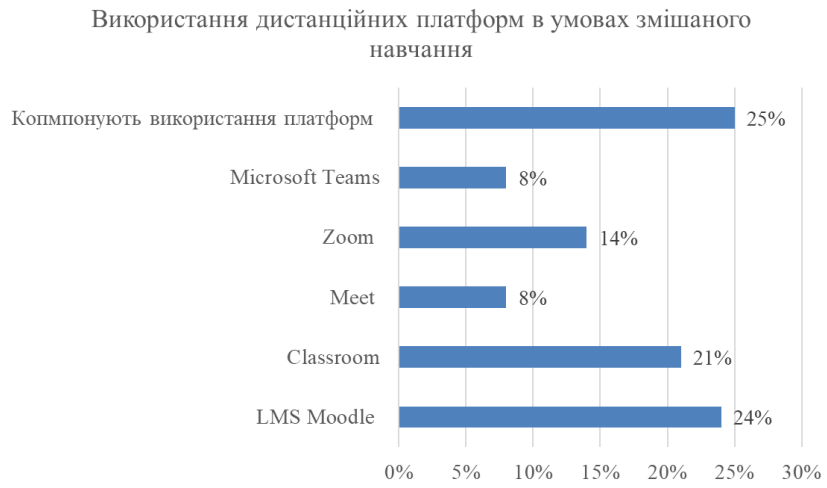

Рис. 2. Діаграма, що демонструє вибір платформ дистанційного навчання педагогічними і науково-педагогічними працівниками для організації професійної підготовки фахівців в умовах змішаного навчання

У виборі платформ для організації змішаного навчання важливим є ретельний розгляд змісту освітньої компоненти та вимог до компетентностей, які мають бути сформовані у здобувачів освіти. Ключовим моментом є підбір навчального контенту, який студент може опанувати самостійно за допомогою електронних освітніх ресурсів, а який вимагає ретельного пояснення в аудиторії. Аналіз анкетування дозволив з'ясувати найбільш поширені критерії вибору платформ дистанційного навчання, які відповідають якості та ефективності змішаного навчання, а саме: реєстрацію здобувачів освіти при роботі із дистанційною платформою обирають 6%, вільний доступ до навчання в рамках дистанційної платформи – 12%; на кількість охоплення учасників освітнього процесу звертають увагу 10%, зручність роботи і системи обирають 18%, мобільність – 14%; забезпечення індивідуального підходу в роботі із дистанційною платформою обирають 12%; важлива інтерактивна взаємодія для 10% респондентів, інтегрування онлайн сервісів – для 9%, компонують два і більше критеріїв 19% учасників освітнього процесу (рис. 3).

Рис. 3. Діаграма, що демонструє основні критерії вибору педагогічними і науково-педагогічними працівниками дистанційних платформ для організації професійної підготовки фахівців в умовах змішаного навчання

Під час роботи із платформами дистанційного навчання важливою є підготовка та адаптація навчального контенту відповідно до мети дисципліни в рамках освітньо-професійної програми підготовки здобувачів освіти. Підвищення інформаційної насиченості навчального контенту досягають під час візуалізації статичних і динамічних, реальних і абстрактних об'єктів, цілісного представлення алгоритмів, процесів, явищ, відтворення зв'язків тощо.

У результаті анкетування визначено, що візуалізація матеріалів для наповнення платформ дистанційного навчання представлена такими найбільш поширеними типами файлів: текстовими – 6%, гіпертекстовими – 4%, зображеннями – 7%, аудіо, відео – 12%, відео – 4%, таблицями – 9%, програмними файлами, скриптами – 11%, архівними – 5%, комбінують два і більше видів файлів 42% респонденти (рис.4).

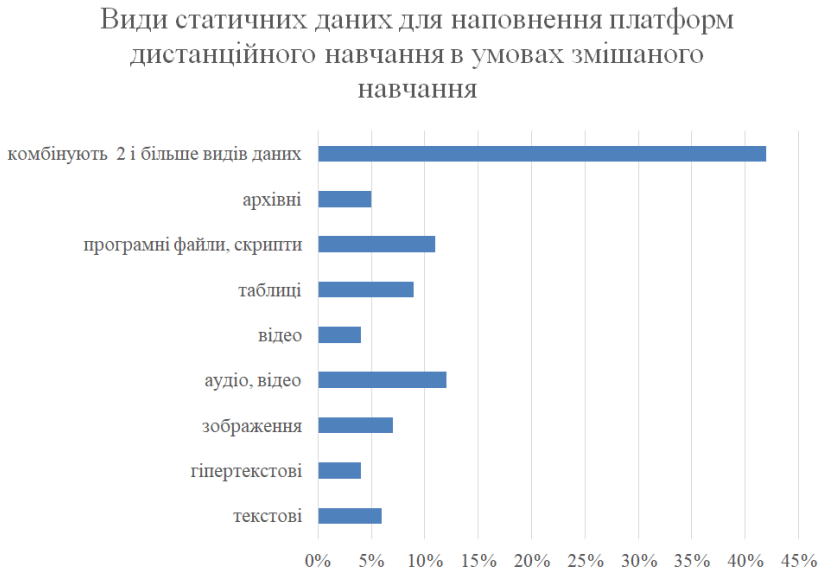

Рис. 4. Діаграма, що демонструє види статичних даних при роботі із платформами дистанційного навчання для організації професійної підготовки фахівців умовах змішаного навчання

Результативність навчання за допомогою платформ дистанційного навчання залежить від зацікавленості та активності всіх учасників освітнього процесу. Найбільш поширеними видами активності під час роботи із платформами дистанційного навчання для здобувачів освіти є виконання завдань – 15%, опитування – 12%, чати – 10%, відеочати – 7%, форуми – 8%, вікторини – 12%, тестування – 10%, листування – 4%, компонують два і більше види активності – 22% опитаних.

Рис. 5. Діаграма, що демонструє види активності учасників освітнього процесу із використанням платформ дистанційного навчання для організації професійної підготовки фахівців умовах змішаного навчання

Якість професійної підготовки здобувачів освіти відображають проміжні та підсумкові результати їх освітньої діяльності. Результати навчання можуть бути представлені у вигляді отриманих балів за виконання завдань, проходження тестів; відомостей і журналів успішності тощо. Найбільш поширеними результатами навчання із використанням дистанційних платформ є оцінки і бали – 15%, журнали успішності – 12%, табелі – 10%, залікові книжки – 7%, нагороди – 8%, призи – 12%, статус – 10%, смайлики – 5%, коментарі – 4%, компонують два і більше видів оцінювання результатів 17% респондентів (рис. 6).

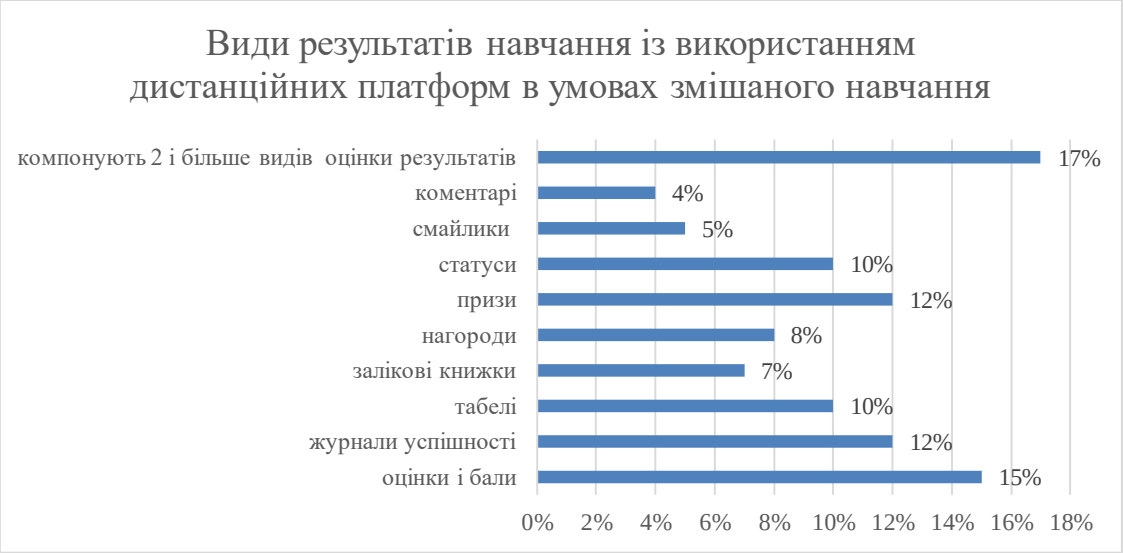

Рис. 6. Діаграма, що демонструє види відтворення результатів здобувачів освіти із використанням платформ дистанційного навчання для організації професійної підготовки фахівців в умовах змішаного навчання

Під час проведення анкетування респонденти відзначили переваги використання та впровадження структурних елементів та платформ дистанційного навчання в умовах змішаного навчання у професійній підготовці фахівців, що забезпечують:

– результативність – рівень досягнення цілей та якісний показник навчальної діяльності – 22%;

– універсальність – можливість використати в будь-якому закладі вищої освіти – 28%;

– оптимальність – організація раціонального використання людських, часових, технічних ресурсів– 18% ;

– гнучкість – можливість корегування організації навчання залежно від конкретних умов – 32%.

Щодо недоліків та проблем використання та впровадження структурних елементів та платформ дистанційного навчання в умовах змішаного навчання у професійну підготовку фахівців респонденти виокремили :

– ідентифікація здобувачів освіти– 24%;

– налагодження комунікабельності, роботи у команді – 36%;

– розробка структурних елементів для наповнення платформ дистанційного навчання – 18%;

– компонування структурних елементів для наповнення платформ дистанційного навчання – 12%;

– централізована технічна та методична підтримка у процесі використання та впровадження структурних елементів та платформ дистанційного навчання в умовах змішаного навчання закладів освіти – 10%.

Враховуючи аналіз теоретичних і емпіричних результатів нашого дослідження, виокремимо інноваційні підходи використання та впровадження структурних елементів та платформ дистанційного навчання в умовах змішаного навчання у професійну підготовку фахівців:

– доступ до навчального контенту: здобувачі освіти можуть отримувати доступ до електронних підручників, лекційних записів, відеоуроків та інших навчальних ресурсів через платформу дистанційного навчання, що дозволяє їм вивчати матеріал у зручний для них час і темпі; адаптувати освітній процес до своїх потреб та можливостей загалом;

– взаємодія з викладачем: здобувачі вищої освіти можуть спілкуватися з викладачами за допомогою електронної пошти, форумів або чатів. Вони можуть ставити запитання, отримувати пояснення та консультації, що сприяє розумінню навчального контенту, співпраці між учасниками освітнього процесу;

– взаємодія із між здобувачами освіти: платформи дистанційного навчання надають можливість спілкуватися та співпрацювати. студенти можуть обговорювати навчальні теми, розробляти групові проєкти та ділитися досвідом через форуми, чати, віртуальні групи тощо;

– оцінювання та зворотній зв'язок: здобувачам вищої освіти пропонують різні форми оцінювання через платформу дистанційного навчання.

Отже, застосування структурних елементів та платформ дистанційного навчання у професійну підготовку майбутніх фахівців з одного боку, сприяє самостійній навчальній діяльності студентів, підвищують рівень їх професійної підготовки; а з іншого – спонукає викладачів до постійного пошуку ефективних технологій, форм та методів якісної організації професійної підготовки здобувачів освіти відповідно до викликів сучасного суспільства.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що дистанційне навчання є невід'ємною складовою сучасної системи професійної підготовки фахівців, яка спроможна забезпечити гнучкість, доступність і персоналізацію освітнього процесу. Його ефективність зумовлена не тільки використанням технічних засобів, а насамперед педагогічною доцільністю вибору форм і методів взаємодії викладача та здобувача освіти. Аналіз наукових праць і практичного досвіду дають підстави зробити висновок, що дистанційна освіта, за умови її інтеграції з традиційними технологіями, створює сприятливе середовище для формування професійної компетентності, розвитку цифрової грамотності, самостійності та критичного мислення. Оптимальним напрямом розвитку сучасної освіти є впровадження змішаного навчання, яке поєднує переваги очного й дистанційного форматів, сприяє підвищенню мотивації та забезпечує варіативність освітніх траєкторій.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у розробленні й апробації моделей змішаного навчання для різних спеціальностей у закладах вищої освіти. Доцільним є вивчення готовності викладачів до використання інноваційних освітніх технологій, формування системи педагогічного супроводу в умовах змішаного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] Волошина О. В., Андрєєва В. І. Деонтологічна культура як складова професійної готовності вчителя. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2018. Вип. 52. С. 11–15.

[2] Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Рогульська О. О. Інформаційно-комунікаційні технології в міжкультурній комунікації. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського, 2009. 232 с.

[3] Доценко С. О. Досвід організації дистанційного навчання в Китаї. Педагогічний альманах: збірник наукових праць. 2021. № 47. С. 26–34. DOI: https://doi.org/10.37915/pa.vi47.145.

[4] Задорожна О. М. Дистанційна освіта в Україні: реалії сьогодення. Освітній дискурс: збірник наукових праць. 2020. № 24(6). С. 56–67. DOI: https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.24(6)-4

[5] Зінов'єва І. С., Зембіцька А. Г. Порівняльна характеристика сучасних онлайн-інструментів тестування знань при дистанційному навчанні. Електронне моделювання. 2021. Т. 43, № 3. С. 109–123. DOI: https://doi.org/10.15407/emodel.43.03.109

[6] Коровій Д. М., Лазаренко Н. І. Змішане навчання в закладах вищої освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 63. С. 164–169.
[7] Матвєєва Ю. І. Етичні та психологічні аспекти взаємодії учасників дистанційного освітнього процесу. Правова позиція. 2021. № 4 (33). С. 43–48. DOI: https://doi.org/10.32836/2521-6473.2021-4.8
[8] Пугач В. Закордонний досвід професійної підготовки майбутніх фахівців засобами дистанційного навчання. Нова педагогічна думка. 2022. Т. 110, № 2. С. 20–27. DOI: https://doi.org/10.37026/2520-6427-2022-110-2-20-27
[9] Решетилов К. В. Упровадження дистанційної моделі навчання як виклик розвитку освіти в Україні. Академічні візії. 2022. № 13. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/339
[10] Тамаркіна О. Самостійна робота студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Т. 5, № 34. С. 228–231. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-5-35ю
[11] Тєтєрєв В. О. Перспективи розвитку технологій дистанційної освіти в Україні. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. 2020. № 5 (336). С. 146–151. DOI: https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-5(336)-146-151.
[12] Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021. Т. 3, № 75. С. 91–96. DOI: https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.18
[13] Ярошенко Т. О. Дистанційне навчання в системі вищої освіти: сучасні тенденції. Інженерні та освітні технології. 2019. Т. 7, № 4. С. 8–21. DOI: https://doi.org/10.30929/2307-9770.2019.07.04.01
[14] Aker M., Pentyn Herrera L. J. Smart literacy learning in the twenty-first century: Facilitating pbsl pedagogic collaborative clouds. Singapore : Springer Singapore, 2020. P. 429–445. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-15-0618-5_25.
[15] Allen I. E., Seaman J. Changing course: Ten years of tracking online education in the United States. Babson Park, MA : Babson Survey Research Group and Quahog Research Group, 2013. URL: http://www.onlinelearningsurvey.com/reports/changingcourse.pdf
[16] Berga K. A., Vadnais E., Nelson J., Johnston S., Buro K., Hu R., Olaiya B. Blended Learning versus Face-to-face Learning in an Undergraduate Nursing Health Assessment Course: A Quasi-Experimental Study. Nurse Education Today. 2021. Vol. 96, 104622. DOI: https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104622
[17] Dmitrenko N., Voloshyna O., Melnyk L., Hrebenova V., Mazur I. The Teacher's Role in the Context of Information Society. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security. 2022. Vol. 22, No. 6. P. 187–193. DOI: https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.6.27
[18] Guttman C. Education in and for the information society. UNESCO Publications for the World Summit on the Information Society. URL: http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001355/135528e.pdf
[19] Keegan D. Theories of distance education: Introduction. In: Sewart D., Keegan D., Holmberg B. (eds.) Distance education: International perspectives. New York : Routledge, 1988. P. 63–67.
[20] Kizim S., Voloshyna O., Bondarchuk L., Sapohov M., Melnychuk T. Innovative approaches to the organization of distance learning with the use of digital technologies in domestic and international educational practices environment. Technology. Resources. Proceedings of the 16th International Scientific and Practical Conference. Rezekne, Latvia, 2025. Vol. 2. P. 197–203. DOI: https://doi.org/10.17770/etr2025vol2.8605
[21] Schlosser L. A., Simonson M. Distance Education: Definition and Glossary of Terms. 3rd ed. Charlotte, NC : Information Age Publishing, 2009. 249 p. ISBN 9781607521396.

TRANSFORMATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF EDUCATION

Lazarenko Nataliia Ivanivna
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Rector
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-3556-8849
nataliia.lazarenko@vspu.edu.ua

Kizim Svitlana Stepanivna
PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Department of Innovative and Information Technologies in Education,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-1451-3950
skizim2012@gmail.com

Voloshyna Oksana Vasylivna
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Department of Pedagogy and Educational Management
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-9977-7682
oksana.voloshyna@vspu.edu.ua

Abstract. The article is devoted to a comprehensive analysis of the transformation of professional training of future specialists in the context of the digitalisation of education, which has become particularly relevant during the COVID-19 pandemic and martial law in Ukraine. The rapid transition to distance learning has been a catalyst for large-scale changes in the national educational space, stimulating the development of teachers' digital competence, the improvement of electronic resources, and the emergence of new models of interaction between participants in the educational process. The article analyses contemporary approaches to the organisation of distance and blended learning and outlines their conceptual foundations based on international standards and scientific research. Considerable attention is paid to the modelling of blended learning and the features of the most popular educational platforms, such as Moodle, Google Classroom, Edmodo, iSpring and WebTutor, which ensure the accessibility of content, interactivity and organisation of the digital educational environment. The empirical part of the study is based on a survey of students and teachers at the Mykhailo Kotsyubynsky Vinnytsia State Pedagogical University, conducted within the framework of teaching academic disciplines and implementing the Erasmus+ project. The results demonstrate trends in platform selection, criteria for their effectiveness, features of working with educational content, and popular types of student activity in the digital environment. It was determined that Moodle, Google Classroom, and Zoom are used most often, and the key criteria for their selection are convenience, mobility, interactivity, and the ability to organise individualised educational trajectories. An analysis of the advantages and disadvantages of using remote platforms showed that flexibility, versatility, and effectiveness are among the main advantages, while the main problems include the difficulty of identifying students, ensuring teamwork, the need for methodological support, and the need to carefully fill the platforms with content. The authors emphasise that the digitalisation of education requires systematic improvement of pedagogical strategies aimed at supporting student autonomy, developing digital literacy and ensuring quality feedback.

Keywords: digitalisation of education, distance learning, blended learning, professional training of specialists, educational platforms, digital technologies, individualisation of learning.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED

[1] Voloshyna O. V., Andreєva V. I. Deontolohichna kultura yak skladova profesiinoi hotovnosti vchytelia. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. 2018. Vyp. 52. S. 11–15.

[2] Hurevych R. S., Kademiia M. Yu., Rohulska O. O. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v mizhkulturnii komunikatsii. Vinnytsia : Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni M. Kotsiubynskoho, 2009. 232 s.

[3] Dotsenko S. O. Dosvid orhanizatsii dystantsiinoho navchannia v Kytai. Pedahohichnyi almanakh: zbirnyk naukovykh prats. 2021. № 47. S. 26–34. DOI: https://doi.org/10.37915/pa.vi47.145

[4] Zadorozhna O. M. Dystantsiina osvita v Ukraini: realii sohodennia. Osvitnii dyskurs: zbirnyk naukovykh prats. 2020. № 24(6). S. 56–67. DOI: https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.24(6)-4

[5] Zinov'ieva I. S., Zembitska A. H. Porivnialna kharakterystyka suchasnykh onlain-instrumentiv testuvannia znan pry dystantsiinomu navchanni. Elektronne modeliuvannia. 2021. T. 43, № 3. S. 109–123. DOI: https://doi.org/10.15407/emodel.43.03.109

[6] Korovii D. M., Lazarenko N. I. Zmishane navchannia v zakladakh vyshchoi osvity. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy: zbirnyk naukovykh prats. Vinnytsia : TOV «Druk plius», 2022. Vyp. 63. S. 164–169.

[7] Matvieieva Yu. I. Etychni ta psykholohichni aspekty vzaiemodii uchasnykiv dystantsiinoho osvitnoho protsesu. Pravova pozytsiia. 2021. № 4 (33). S. 43–48. DOI: https://doi.org/10.32836/2521-6473.2021-4.8

[8] Puhach V. Zakordonnyi dosvid profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv zasobamy dystantsiinoho navchannia. Nova pedahohichna dumka. 2022. T. 110, № 2. S. 20–27. DOI: https://doi.org/10.37026/2520-6427-2022-110-2-20-27

[9] Reshetylov K. V. Uprovadzhennia dystantsiinoi modeli navchannia yak vyklyk rozvytku osvity v Ukraini. Akademichni vizii. 2022. № 13. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/339

[10] Tamarkina O. Samostiina robota studentiv ZVO v umovakh dystantsiinoho navchannia. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. 2020. T. 5, № 34. S. 228–231. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-5-35

[11] Tieteriev V. O. Perspektyvy rozvytku tekhnolohii dystantsiinoi osvity v Ukraini. Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Filolohichni nauky. 2020. № 5 (336). S. 146–151. DOI: https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-5(336)-146-151

[12] Tkachenko L. V., Khmelnytska O. S. Osoblyvosti vprovadzhennia dystantsiinoho navchannia v osvitnii protses zakladu vyshchoi osvity. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. 2021. T. 3, № 75. S. 91–96. DOI: https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.18
[13] Yaroshenko T. O. Dystantsiine navchannia v systemi vyshchoi osvity: suchasni tendentsii. Inzhenerni ta osvitni tekhnolohii. 2019. T. 7, № 4. S. 8–21. DOI: https://doi.org/10.30929/2307-9770.2019.07.04.01
[14] Aker M., Pentyn Herrera L. J. Smart literacy learning in the twenty-first century: Facilitating pbsl pedagogic collaborative clouds. Singapore : Springer Singapore, 2020. Pp. 429–445. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-15-0618-5_25.
[15] Allen I. E., Seaman J. Changing course: Ten years of tracking online education in the United States. Babson Park, MA : Babson Survey Research Group and Quahog Research Group, 2013. URL: http://www.onlinelearningsurvey.com/reports/changingcourse.pdf
[16] Berga K. A., Vadnais E., Nelson J., Johnston S., Buro K., Hu R., Olaiya B. Blended Learning versus Face-to-face Learning in an Undergraduate Nursing Health Assessment Course: A Quasi-Experimental Study. Nurse Education Today. 2021. Vol. 96, 104622. DOI: https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104622
[17] Dmitrenko N., Voloshyna O., Melnyk L., Hrebenova V., Mazur I. The Teacher's Role in the Context of Information Society. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security. 2022. Vol. 22, No. 6. Pp. 187–193. DOI: https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.6.27
[18] Guttman C. Education in and for the Information Society. UNESCO Publications for the World Summit on the Information Society. URL: http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001355/135528e.pdf
[19] Keegan D. Theories of distance education: Introduction. In: Sewart D., Keegan D., Holmberg B. (eds.) Distance education: International perspectives. New York : Routledge, 1988. Pp. 63–67.
[20] Kizim S., Voloshyna O., Bondarchuk L., Sapohov M., Melnychuk T. Innovative approaches to the organization of distance learning with the use of digital technologies in domestic and international educational practices environment. Technology. Resources. Proceedings of the 16th International Scientific and Practical Conference. Rezekne, Latvia, 2025. Vol. 2. Pp. 197–203. DOI: https://doi.org/10.17770/etr2025vol2.8605
[21] Schlosser L. A., Simonson M. Distance Education: Definition and Glossary of Terms. 3rd ed. Charlotte, NC : Information Age Publishing, 2009. 249 p.

Надійшла до редакції / Received: 13.08.2025 Схвалено до друку / Accepted: 24.09.2025

УДК 378.147.091.33:004.77]:81'243:005.336.2
DOI: 10.31652/2412-1142-2025-78-290-300

Матієнко Олена Степанівна
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Вінницький державний педагогічний університет мені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0002-4007-3437
e_matienko@ukr.net

Бучацька Світлана Михайлівна
кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Вінницький державний педагогічний університет мені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0001-6063-5858
svitusik@gmail.com

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ

Анотація. У статті розглядається значимість використання аудіовізуальних інтернет-ресурсів у формуванні іншомовної лексичної компетентності студентів мистецьких спеціальностей. Досліджуються теоретичні основи її розвитку, що включає володіння загальною та фаховою лексикою, уміння сприймати, відтворювати та доречно застосовувати лексичні одиниці у професійних та соціальних комунікативних ситуаціях. Лексична компетентність трактується як компонент комунікативної компетентності, що включає знання лексичних одиниць та уміння їх

© О. С. Матієнко, С. М. Бучацька, 2025